

Год якасці

Фота Віктара ДРАЧОВА

Сіла думкі

Вынаходніцтвы,
якія мяняюць жыццё

На працягу ўсёй гісторыі чалавецтва вынаходніцтвы трансфармуюць свет, фарміруючы аснову для новых тэхналогій і новых магчымасцяў, пашыраючы круггляд і змяняючы погляд на, здавалася б, невырашальныя праблемы. Патэнты ж, у сваю чаргу, адыгрываюць ключавую ролю ў свеце інавацый, забяспечваючы абарону ўнікальных ідэй. Днямі былі падведзены вынікі конкурсу «Найлепшы патэнт Беларусі». Расказваем, якія вынаходніцтвы і інавацыі — ужо частка нашай сучаснасці або ўваходзяць у паўсядзённае жыццё і як змяняюць яго ў лепшы бок.

СТАР. 7

Сіла думкі

Найлепшыя патэнты

Фінал конкурсу «Найлепшы патэнт Беларусі» ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны прайшоў у межах IV Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Інтэлектуальная ўласнасць у сучасным свеце: выклікі часу і перспектывы развіцця». Конкурс у сферы вынаходніцтва з мая да кастрычніка праводзілі Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь і Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці сумесна з Еўразійскім патэнтным ведамствам Еўразійскай патэнтнай арганізацыі.

На конкурс «Найлепшы патэнт Беларусі» было пададзена 44 заяўкі, расказаў **старшыня журы, першы намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях Дзяніс Каржыцкі**. Гэтыя вынаходніцтвы ўяўляюць сабой сучасныя рашэнні ў медыцыне (найбольшая колькасць заявак паступіла менавіта ў сферы аховы здароўя), розных галінах прамысловасці і народнай гаспадаркі. У фінальную частку конкурсу кампетэнтная камісія з ліку прадстаўнікоў ДКНТ, Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, міністэрстваў прамысловасці, аховы здароўя, адукацыі, Асацыяцыі ацэначных арганізацый адабрала 15 наймацнейшых заявак.

Сёння пераможцы названы. «Золата» заваявала супрацьпуклінная фармацэўтычная кампазіцыя і спосаб яе атрымання — інавацыйная распрацоўка ўстановы БДУ «Навукова-даследчы інстытут

фізіка-хімічных праблем». Другое месца атрымала распрацоўка ААТ «Амкадор» — каробка перадач новага пакалення, а трэцяе прысуджана шырокадыяпазоннаму генератару сігналаў, распрацаванаму ў БДУІР.

— Конкурс прыверкаваны да Года якасці, — падкрэсліў Дзяніс Каржыцкі. — Ён закліканы выявіць найлепшыя тэхнічныя і інавацыйныя рашэнні, ужо запатэнтаваныя, якія зарэкамендавалі сябе і зрабілі ўнёсак у эканоміку краіны, іншыя сферы грамадскага жыцця. З пункту гледжання ўзроўню ўдзельнікаў конкурсу гэта айчынных арганізацый-лідары ў сваіх галінах.

Распрацоўкі прадстаўлены па самых актуальных праблемах, якія сёння стаяць і ў свеце, і перад нашай краінай, адзначыў старшыня журы конкурсу.

— Усе вынаходніцтвы — сусветнага ўзроўню, — дадаў ён.

Прадстаўленыя на конкурс патэнты скрупулёзна правяраліся экспертамі Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці. Сярод

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

крытэрыяў — сусветная навізна і інавацыйнасць.

— Прафесійныя супольнасці ў сферы інтэлектуальнай уласнасці і Беларусі, і Расіі на працягу многіх гадоў актыўна ўцягнуты ў вырашэнне ключавых на дадзены момант задач: падрыхтоўку кадраў і развіццё рынку інтэлектуальнай уласнасці, — адзначыў **дэкан юрыдычнага факультэта Маскоўскага ўніверсітэта імя А. С. Грыбаедава, доктар юрыдычных навук, прафесар Іван БЛІЗНЕЦ**. — Я рады, што Беларусь адной з першых на еўразійскай патэнтнай прасторы прыняла стратэгію ў галіне інтэлектуальнай уласнасці. У Расіі падобнага дакумента пакуль няма.

Патэнтным структурам дзвюх краін яшчэ шмат трэба зрабіць разам для актывізацыі дзейнасці ў сферы рэгістрацыі патэнтаў, сказаў эксперт. Конкурс «Найлепшы

экалагічна чысты, бяспечны, даўгавечны і негаручы. У нас ёсць усе заключэнні, у тым ліку санітарна-гігіенічная экспертыза і выпрабаванні МНС.

Тэхналогія вытворчасці будаўнічага матэрыялу недарагая, як і сыравіна, запэўніў суразмоўнік. З «раслінных» блокаў (прыродныя матэрыялы звязвае вадкае шкло ці цэмент) будуюцца прыватныя дамы і катэджы — не вышэй за два паверхі. І попыт на іх ёсць.

— Такія дамы ўзводзяць па ўсёй Беларусі. Мы бачым вялікую цікавасць да нашай распрацоўкі, асабліва ў той катэгорыі людзей, для якіх важная экалагічнасць жылля, — расказаў Аляксандр Ягубкін.

Інстытут эксперыментальнай ветэрынарыі імя С. М. Вышалескага прадставіў на конкурс тэст-сістэмы дыягностыкі вірусных інфекцый буйной рагатай жывёлы.

— Патэнт адносіцца да дыягностыкі віруснай дыярэі буйной рагатай жывёлы, але гэта толькі адна з нашых распрацовак, а ўсяго іх больш чым 35, і яны актыўна выкарыстоўваюцца ў практыцы, — кажа **Юрый ЦЯПША, загадчык аддзела малекулярна-генетычнай дыягностыкі і геннай інжынерый РУП «Інстытут эксперыментальнай ветэрынарыі імя С. М. Вышалескага»**.

Дакладны дыягназ тэст-сістэмы даюць магчымасць атрымліваць вельмі хутка — максімум на працягу гадзіны, што дазваляе ў найкарацейшыя тэрміны выбудоўваць стратэгію вакцынацыі і лячэння, каб гаспадаркі маглі пазбегнуць эканамічных страт. Распрацоўка, прапанаваная на конкурс, дастаткова дарагая, растлумачыў вучоны, але вельмі запатрабаваная — толькі на працягу аднаго года яна акупілася ўжо двойчы.

На стэндзе інстытута прадстаўлены таксама шырокі спектр распрацаваных вучонымі вакцын і высокаэфектыўных лекавых ветэрынарных прэпаратаў.

— Працуем і ў іншых кірунках: у прыватнасці, ёсць напрацоўкі ў галіне геннай інжынерыі, за якой будучыня. Напрыклад, гэта атрымання пратэктывных бялкоў, якія становяцца асновай для вакцын новага пакалення.

Новыя тэхнічныя рашэнні

«БЕЛАЗ» прадставіў на конкурс патэнт на дыскавы тормаз, які павялічвае эфектыўнасць тармажэння шматтонных гігантаў.

— Распрацоўка ўкаранёна ў вытворчасць, і ўжо атрыманы эканамічны эффект, — адзначае **Павел АНДРЭЙКАВЕЦ, начальнік аддзела арганізацыі інавацыйнай дзейнасці ААТ «БЕЛАЗ»**.

Сучасныя пакаленні «белазаў» — гэта газавыя грузавікі, мак-

сімальная хуткасць якіх — 60 км/г, а грузападымальнасць — 130 тон. І хоць па кар’еры яны рухаюцца з хуткасцю не больш за 20—25 км/г, спыніць такую махіну вельмі няпроста. Інавацыя дазваляе зрабіць гэта максімальна эфектыўна, забяспечваючы бяспеку і кіроўцы, і працоўных.

«Белазы», дарэчы, за дзесяцігоддзі практычна цалкам змяніўшы «начынне», візуальна змяніліся мала — захоўваюць сваю харызматычную і пазнавальную знешнасць, распавёў суразмоўца. І беларускіх «волатаў» сапраўды пазнаюць па ўсім свеце — сёння «белазы» працуюць у кар’ерах Бразіліі і Венесуэлы, у дзясятках краін Афрыкі і Азіі, а таксама ў шэрагу краін Еўропы.

Гомельскі завод ліцця і нармалёў прадставіў на конкурс распрацоўку «Спосаб уборкі соі».

— Гэта тэхналогія плюс тэхнічныя рашэнні, — растлумачыў **Алег ШЛЯХТО, першы намеснік галоўнага інжынера ААТ «Гомельскі завод ліцця і нармалёў»**. — Соя расце вельмі нізка ад зямлі. І каб яе ўбраць, на жатках прымяняюцца рысоры. З-за таго, што жатка ідзе вельмі нізка над зямлёй (а поле ж ніколі не бывае ідэальна роўным), рысоры рухаюцца то ўверх, то ўніз, змяняюцца нацяжэнне прывада, і гэта прыводзіць да зносу абсталявання. Дзякуючы нашай распрацоўцы рух рысор (уздым-апусканне рэжучага апарата) не ўплывае на нацяжэнне рамяня. Жатка працуе больш плаўна, убірае ўраджай больш якасна, а яе мотарэсурс значна вышэйшы.

Слова — пераможцам

І, вядома, не маглі мы не паразмаўляць з пераможцамі конкурсу — тымі, чыя распрацоўка прызнана найбольш патрэбнай сучаснаму грамадству. Як ужо гаварылася, больш за ўсё заявак на конкурс паступіла ад сістэмы аховы здароўя — гэта як карысныя мадэлі, так і тэхналогіі стварэння фармацэўтычных прэпаратаў. І распрацоўка, што перамагла, — менавіта з гэтай сферы.

— На конкурс мы прадставілі арыгінальны лекавы прэпарат для лакальнай хіміятэрапіі злякасных новаўтварэнняў галаўнога мозгу, — расказаў **галоўны спецыяліст па навуковай і навукова-інавацыйнай дзейнасці УП «Унітэхпрам БДУ» Павел БЫЧКОЎСКІ**.

Унікальны прэпарат «Тэмадэкс» — вынік сумеснай работы цэлага калектыву вучоных розных галін ведаў. Ідэя, распрацоўка, тэхналогія вытворчасці, пацвярджэнне бяспекі і эфектыўнасці прэпарата належаць вучоным НДІ фізіка-хімічных праблем БДУ. Клінічныя выпрабаванні і даследаванні праведзены супрацоўнікамі ўніверсітэта і ўрачамі сталічнай ГKB хуткай медыцынскай дапамогі, РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя М. М. Аляксандрава і БДМУ.

— Праведзены клінічныя выпрабаванні на пацыентах 3-4 стадыі анказахворванняў, — канкрэтызаваў суразмоўнік.

Інавацыйнасць прэпарата — у схеме лячэння і ў саставе лекавага сродку. «Тэмадэкс» прымяняецца ў комплекснай хірургіі для тэрапіі раку галаўнога мозгу рознай складанасці, растлумачыў вучоны. Гэта парашок для падрыхтоўкі біярассмоктвальнага гідрагеля. «Тэмадэкс» змяшчаюць у ложа выдаленай пухліны, і, паступова рассмоктваючыся, ён выдзяляе малекулы хіміяпрэпарата і падтрымлівае неабходную яго канцэнтрацыю для знішчэння ракавых клетак, што засталіся пасля аперацыі, і прадухілення рэцыдываў.

— Актыўнае рэчыва прыгнятае пухлінныя клеткі, якія засталіся, і за ўсю гісторыю прымянення прэпарата ніколі паўторных рэцыдываў не ўзнікала, — падкрэсліў Павел Бычкоўскі. — Як вынік, паляпшаецца якасць жыцця пацыентаў і павялічваецца яго працягласць. Нельга сказаць, што гэта панацея, але ў комплексным лячэнні (хірургічнае ўмяшанне, сістэмная хіміятэрапія, прамянёвая тэрапія і лакальная хіміятэрапія) прэпарат паказвае сапраўды добрыя вынікі.

Нават у самых складаных выпадках працягласць жыцця пацыентаў з прымяненнем гэтага прэпарата павялічваецца на год і больш, адзначыў суразмоўнік, а ў 12 % выпадкаў — на пяць і больш гадоў.

На сваім стэндзе «Унітэхпрам БДУ» прадставіў і іншыя распрацоўкі — лінейку прэпаратаў для лакальнай хіміятэрапіі пухлін галавы, шыі, страўніка і брушной поласці.

— У свеце зарэгістраваны тры падобныя прэпараты. Адзін распрацаваны ў ЗША, і два — у Беларусі, — сказаў Павел Бычкоўскі.

Звычайная фармулёўка «не мае аналагаў у свеце» часам успрымаецца ўсяго толькі як рэкламны ход — з-за таго што занатаў ўжо любяць яе журналісты. Але ў дадзеным выпадку яна дакладная і апраўданая. Вядомы амерыканскі прэпарат падобны па вобласці ўздзеяння, але адрозніваецца па складзе і тэхналогіі прымянення. Перавага айчынай распрацоўкі — яшчэ і нізкі кошт.

— Калі кошт амерыканскага прэпарата — ад 13 да 15 тысяч долараў ЗША, то наш у 50 разоў таннейшы, — звярнуў увагу эксперт. — Справа ў тым, што ў нас прэпарат распрацоўваўся дзяржаўнымі ўстановамі ў рамках дзяржаўнага фінансавання, і з арганізацыяй яго вытворчасці таксама цалкам дапамагла дзяржава ў межах праграмы інавацыйнага развіцця.

«Тэмадэкс» уключаны ў клінічны пратакол Беларусі па дыягностыцы і лячэнні злякасных новаўтварэнняў, і патрэба краіны ў гэтым прэпарата задавальняецца поўнасцю, падкрэсліў вучоны.

Аляксандра АНЦЭЛЕВІЧ. Фота Віктара ДРАЧОВА.